

ЖИВЕЕМ В ОБЩЕСТВО, В КОЕТО Е НЕМИСЛИМО ДА СЕ КАПСУЛИРАМЕ

Интервю с Гергана Христова, съосновател на Езиков и културен център „ТУК БЪЛГАРИЯ“ и директор на българското училище – Милано, Италия

Мая Падешка

Национално издателство за образование и наука "Аз-буки"

– Г-жо Христова, с каква цел създадохте асоциация „ТУК БЪЛГАРИЯ“? Към какви културни проекти насочвате усилията си?

– Езиковият и културен център „ТУК БЪЛГАРИЯ“ (QUI BULGARIA) беше създаден като културен център, какъвто липсва в Милано. Желанието ни е да се превърне в истински център за български език, култура, литература, традиции, и то в контекста на европейската реалност. Нашата култура, език и традиции трябва да заемат своето реално място сред общоевропейските културни ценности. Обединихме усилията си с адвокат Мария Ганчева, която работи и в България, и тук, в Италия, върху много културни и социални проекти.

Основната ни цел беше и продължава да бъде следната: да дадем шанс и избор на нашите деца да опознаят и да обикнат българския език, традиции, българския дух. Освен българското неделно училище вече имаме курс по български език за възрастни, който се радва на голям успех, и курс по танци за родителите, който се провежда по време на заниманията за децата. Имахме серия от лаборатории за поезия, успехът беше впечатляващ. Желанието ни е да разширим участието и да организираме тези срещи периодично. Много от нашите проекти са вече в напреднал стадий, други са само добри пожелания, които чакат удобния момент да бъдат реализирани.

При всички случаи нашата посока е тази на културата и на културния обмен. Милано е град, в който се срещат и съжителстват много култури. Всяко докосване между нас е обогатяване. Живеем в общество, в което е немислимо да се капсулираме. Ето един прекрасен пример за културно сътрудничество –

нашата работилница за мартеници, вдъхновена от общата инициатива на България, Румъния, Молдова и Македония за включването на първомартенската традиция в списъка на нематериалното културно наследство на ЮНЕСКО. Лабораторията мина страхотно, създадохме много мартеници, имаше конкурс за най-добра мартеница, народни танци.

Това, което беше още по-ценно, е, че за първи път успяхме да обединим четири асоциации, три консулства и община Милано. Организатор на събитието беше нашият културен център, надсловът – „Балканска пролет в бяло и червено“, а партньори бяха Италианско-румънският културен център – Милано, молдовската асоциация „Ватра Неамулуй“ – Милано, Българската асоциация за културен обмен и общината на Милано, зона 1, под патронажа на Българското генерално консулство в Милано, Румънското генерално консулство в Милано и Молдовското консулство в Милано. Специални гости в препълнената зала, предоставена любезно от общината на Милано, бяха Лука Фоски – съветник по културата в зона 1 на община Милано, Диана де Марки – председател на Комисията по равнопоставеността и гражданските права към общината на Милано, генералният консул на Република България в Милано – Росен Руфев, генералният консул на Република Румъния – Адриан Джорджеску, и консултът на Република Молдова в Милано – Владимир Сакаджу. Празникът завърши с лаборатория по български народни танци под вещото ръководство на фолклорна група „Ритмика“ към Българската асоциация за културен обмен. Прекрасен ден с ценен урок за нашите деца по солидарност и споделяне на общите културни стойности и традиции на балканските общности в Милано. Това е начинът, по който тези стойности могат да продължат да се предават от поколение на поколение, като свързват дълбоките корени с космополитното усещане за общност.

– Увеличават ли се българските семейства с деца в ученическа възраст в Милано и областта? Има ли такава статистика?

– За съжаление, не съществува такава статистика и това е нещо, което спъва и затруднява изключително много работата ни. В самото начало, когато се роди идеята за училището, аз се опитах да намеря и чрез българските институции такива данни, но се оказа, че те не съществуват. Не знаем колко деца в училищна възраст има в областта и ни е изключително трудно да стигнем до тях. По мое лично мнение би трябвало да се увеличават, предвид средната възраст на българите, които работят и живеят в областта.

– С каква мотивация според Вас родителите водят децата си в българското училище?

– Мотивацията основно е да се поддържа езикът у децата. Освен чисто училищната дейност важно е децата да прекарват време заедно, да се опознаят и да си дадат сметка за аналогичната ситуация, в която се намират. Рядко се говори за проблемите на тези деца, но те заслужават внимание. Те са чуж-

денци в някаква степен навсякъде и в същото време навсякъде са у дома си. Това е особена ситуация и всяко дете я приема в зависимост от характера и възпитанието си.

Освен училищната дейност ние организираме традиционни работилници за сурвачки и мартеници и на тези работилници понякога родителите се забавляват дори повече от децата. Организираме също празници и открити уроци за Будителите, за Коледа, за 3 март, за 24 май... Това са поводи и за родителите да се опознаят, родиха се наистина много приятелства и това е едно от най-хубавите неща в нашата работа.

– Преподавали сте в Европейското училище във Варезе, най-вероятно познавате и италианското училище. Може ли да откриете някои съществени разлики между българската и италианската образователна система?

– Да, аз познавам много добре системата на Европейските училища и по-малко италианската образователна система. Двете училищни институции са доста различни и помежду си, и в сравнение с българската образователна система.

Системата в Европейските училища е доста гъвкава, с огромна възможност за избор на предмети, езици и профилиране. Това, разбира се, е много добро като концепция, но изисква много сложна организация, много добри специалисти и отлични организационни умения. Това, което липсва (по мое мнение) на българската образователна система, т.е. връзката между отделните дисциплини и координацията между предметите, тук до голяма степен е преодоляно.

Доколкото се отнася до италианската образователна система, тя е добра и дава резултати, но е сравнително тромава. Разчита се много на самостоятелната работа извън училище, материалът, предвиден за изучаване, е наистина много обширен. В по-горните етапи на обучението (гимназии, лицей, професионални училища), обикновено обучението е строго профилирано.

– Какво бихте открили от всекидневната си практика като преподавател в българското неделно училище?

– Бих искала да разкажа за нашите лаборатории за поезия. Те са наистина уникални. Става въпрос за деца, които творят с лекота едновременно на два езика, и то в областта на поезията, където всяка дума има своето място, емоция, причина. Представете си колко е трудно да намериш подходяща „дрешка“, израз за емоциите. И сега си представете как се прави това едновременно на два езика. Децата ни са уникални и това, което правят, заслужава да бъде представено, заслужава да бъде споделено като опит с други училища.

При нас, в училището, поезия творят и учителите, нашата колежка Дарина освен поезия прави и изключителни художествени преводи.

– Какво се случва с децата от българското училище след напускането му? Може ли да изведете някакви тенденции (модели) на забравяне на българския език от децата, живеещи трайно зад граница?

– Трудно ми е да изведа точни модели или алгоритми, тъй като тук ситуацията зависи от твърде много условия на средата, в която живее детето. Зависи най-вече от това дали българският е първият овладян език, водещият език. Когато това е така, загубата на езика е по-бавна и възстановяването на езиковия фонд и в по-напреднала възраст е, ако не лесно, то поне е напълно възможно.

За някои от децата обаче българският е вторият, трудният език. Това е съвсем нормална ситуация, резултат от условията, при които расте детето. Това обаче води до по-лесното загубване на българския език в ситуация, в която той се ползва рядко или не се ползва.

Ние трябва да държим сметка за тази ситуация и да насърчаваме родителите да настояват децата им да посещават българско училище. Това би им позволило да не загубват корените си, да могат да комуникират с роднини и приятели и би им дало една възможност за избор в бъдеще. Именно този избор, по мое мнение, е най-ценното, което нашите училища дават на децата ни.

Ще опитам да отбележа условията, от които основно зависи загубата на езика:

1. дали само единият, или и двамата родители са от български произход;
2. езикът, на който се говори обичайно в семейството;
3. честотата, с която семейството посещава България, и времето, което прекарват там;
4. връзка с други роднини в България (на първо място баба и дядо, но и братовчеди, лели и други роднини);
5. емоциите, с които детето свързва езика;
6. важността, която семейството отдава на това дали детето говори, или не български език;
7. дали детето владее български език писмено, или само говоримо...

С това нямам претенциите да изчерпя темата, тя е многолика и сложна, а само да дам представа за различни аспекти на проблема.

WE LIVE IN A SOCIETY THAT IS IMPOSSIBLE TO ENCAPSULATE

(Interview with Gergana Hristova, co-founder of Language and Cultural Center
BULGARIA HERE, Director of the Bulgarian School – Milan, Italy)

✉ **Dr. Maya Padeshka**

Az-buki National Publishing House
125, Tzarigradsko Chaussee Blvd, bl. 5
Sofia, Bulgaria
E-mail: bel@azbuki.bg